

Sodelovanje med starši in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami oz. pedagoškimi delavci

Gaja Ujhazi, študentka specialne in rehabilitacijske pedagogike, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Večno aktualna tema o sodelovanju staršev in vzgojiteljev oz. učiteljev že skozi desetletja odpira različna vprašanja ter ponuja mnoge nasvete za izboljšanje medsebojnega sodelovanja ... Namen članka je strnjeno predstaviti nekaj o tem, kako je v preteklosti pa vse do danes potekalo sodelovanje med starši in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, povzeti razne ugotovitve o komunikaciji ter odnosu med pedagoškimi delavci in starši, poudariti vlogo ter kompetence, ki jih mora imeti pedagoški delavec za kakovostno sodelovanje s starši, na kratko predstaviti, kakšne oblike sodelovanja med starši in vzgojitelji oz. učitelji sploh obstajajo, ter podati nekaj smernic in predlogov za kakovostnejše medsebojno sodelovanje.

Ključne besede: sodelovanje, starši, pedagoški delavci, vzgojno-izobraževalne ustanove

Uvod

Sodelovanje med domom/družino in vzgojno-izobraževalnimi institucijami pogosto predstavlja velik izziv tako staršem kot tudi učiteljem oz. vzgojiteljem. Tema je vsebinsko bogata, zanimiva in večno aktualna, predvsem v tem trenutku, saj je pred kratkim naokoli krožila peticija o spremembah šolskega sistema s strani staršev.

Kakovostno sodelovanje med starši in pedagoškimi delavci pozitivno vpliva na vse deležnike procesa, še najpomembneje pa na učenca oz. otroka (Kalin in drugi 2009). Pozitivni učinki le-tega se kažejo predvsem pri razvoju, motivaciji in uspehu otroka v šoli ter odnosu do nje (Šteh in Mrvar 2011). Zato je izredno pomembno, da vzgojitelji ali učitelji s starši vzpostavijo in vzdržujejo učinkovito medsebojno sodelovanje. Dobro sodelovanje med njimi namreč sodi tudi med pomembne kazalce kvalitetnega vzgojno-izobraževalnega dela (Intihar in Kepec 2002).

Zgodovina sodelovanja med starši in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami

Sodelovanje med starši in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami sega daleč v preteklost. Prvzaprav je že od samega začetka šolanja obstajal nek način sodelovanja. Skozi zgodovino pa se je problematika spreminjala glede na aktualne družbene razmere (Lepičnik Vodopivec 2012). V drugi polovici 19. stoletja je šola prevzemala kompenzacijsko vlogo, saj je bila njena naloga nadomestiti pomanjkljivosti družinske vzgoje. Poleg tega je imela pomembno vlogo tudi pri izobraževanju staršev o ustrezni,

družbeno primerni in želeni vzgoji. Učitelj je imel torej kar zahtevno nalogo, saj je moral pridobiti starše za sodelovanje z njim. A kljub velikemu poudarku, da morata dom in šola dobro sodelovati za uspešno vzgojo otrok, so s strani šole starši prejeli ogromno kritik. Otroke so namreč v šolo pošiljali neredno, prav tako pa starši vzgojno-izobraževalni instituciji niso bili preveč naklonjeni. Svoje otroke so raje vzgajali doma, šola pa jim je očitala, da s tem rušijo vse, za kar si v šoli prizadevajo (Intihar in Kepec 2002).

Na takratno stanje se je odzvalo veliko število piscev, ki so v svojih člankih spodbujali starše z različnimi nasveti, kako naj pripravijo in motivirajo svoje otroke, da bodo z veseljem hodili v šolo (Intihar in Kepec 2002). Tako je tudi šola počasi pričela z izobraževanjem staršev in drugačnim pristopom ter vzpostavila prijaznejši odnos z njimi (Intihar in Kepec 2002). In to je seveda pozitivno vplivalo tudi na starše, ki so začeli kazati večjo naklonjenost do šolskega sistema (Peček 1998). Začelo se je sodelovanje med domom in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami.

Pred prvo svetovno vojno, med obema vojnoma in po drugi svetovni vojni so bila ustanovljena pedagoška društva, ki so za starše in pedagoške delavce pripravljala različne tečaje, izobraževanja, zborovanja, roditeljske večere, pedagoške tedne ipd. Poleg tega pa so ta društva izdajala tudi veliko literature, v kateri lahko zasledimo mnogo člankov, ki pričajo o pomenu sodelovanja med domom in vzgojno-izobraževalnimi institucijami (Intihar in Kepec 2002).

Tematika sodelovanja pedagoških delavcev s starši je v svetu in pri nas zelo povezana tudi s šolskimi reformami. Starši so že med leti 1960 in 1970 uveljavljali svoje zahteve v Ameriki in zahodni

Evropi. Pri tem so bili precej kritični, pa tudi prodorni. Nezadovoljni so bili namreč s pedagoškim delom šol, šolskimi programi in z zadržanimi, hladnimi odnosi, ki so jih učitelji ter šole gojile do njih. Nekatere države (Italija, Francija, Nemčija, Danska, Norveška) so uslišale njihove zahteve in razširile legalne oblike participacije staršev (Intihar in Kepec 2002).

V poznih 60. in na začetku 70. let je v mnogih državah začelo prihajati do sprememb na področju vzgoje in izobraževanja. Poudarjati se je začelo sodelovanje med šolskim in domačim vzgojno-izobraževalnim delom. Šola je pričela s starši vzpostavljati partnerski odnos, za katerega je značilno komplementarno in kooperacijsko sodelovanje (Resman 1992 v Intihar in Kepec 2002).

V vrtcih pa se je zgodil preobrat v poznih 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Prišlo je do drugačnega pojmovanja pristojnosti družine in razumevanja le-te kot pomembnega dejavnika otrokove socializacije (Lepičnik Vodopivec 2012).

Danes, v sodobnem času, sodelovanje med domom in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami temelji na razvoju humane, demokratične in kvalitetne šole oz. vrtca (Vučak 2000 v Intihar in Kepec 2002).

Komunikacija in odnos med starši ter pedagoškimi delavci

V. Sterle (1972) je zapisala, da lahko na splošno o odnosih med starši in učitelji oz. vzgojitelji rečemo, da so preveč togi ter uradni. Meni, da je to posledica »zidu«, zgrajenega že v preteklosti, saj naj bi bil učitelj uradna oseba (zaradi avtoritarne oblike družbenega reda), vendar je ta »zid« dandanes že marsikje podrt. Odtujena, nepristna razmerja pa spremlja miselnost, ki onemogoča, da bi ljudje sodelovali, bili ustvarjalni in da bi brez strahu lahko izražali svoja mnenja ter tako prispevali k oblikovanju boljše družbe. Zaradi tega so velikokrat razmerja med starši in pedagoškimi delavci pravzaprav razmerja med podrejenim in nadrejenim (Sterle 1972).

Nekateri učitelji/vzgojitelji pogosto ne prisluhnejo staršem, saj menijo, da so ti nekompetentni za vzgojo in razvoj svojega otroka, nekateri starši pa posegajo v učiteljevo/vzgojiteljevo avtonomijo, saj se dojemajo kot strokovnjaki za izobraževanje (to utemeljujejo z dejstvom, da so tudi sami nekoč hodili v šolo in bili del tega sistema). Prav tako pa se lahko zgodi, da eni ali drugi skušajo prenesti odgovornost na ramena drugih (Kalin in drugi 2009).

Pri odnosu med starši in pedagoškimi delavci so izrednega pomena tudi njihova medsebojna pričakovanja ter stališča. Pričakovanja vplivajo na motivacijo za sodelovanje in na učinkovitost le-tega, hkrati pa usmerjajo sodelovanje. Lahko se medsebojno ujemajo, velikokrat pa so zelo različna in neskladna. Manjše kot je soglasje med pričakovanji staršev in vzgojno-izobraževalnih institucij, večja je možnost neuspeha v medsebojnem sodelovanju, kar lahko rezultira v nezadovoljstvu in razočaranju

na obeh straneh. Pogosto se pojavlja problem, da nekateri starši ne vedo, kaj pedagoški delavci pričakujejo od njih in kako lahko prispevajo k šolanju svojih otrok. Zato je pomembno, da vzgojitelji, učitelji, svetovalni delavci in drugi poskrbijo za sprotno razjasnjevanje pričakovanj. Raziskave so pokazale, da si oboji na prvem mestu želijo odprtosti, upoštevanja in spoštovanja. Prav tako moramo biti pozorni oz. upoštevati, da imajo nekateri starši morda že izoblikovana negativna stališča npr. do šole in učiteljev zaradi lastnih negativnih izkušenj iz preteklosti (ko so tudi sami bili del tega sistema). Težave pa lahko predstavljajo tudi nekatera negativna stališča pedagoških delavcev do staršev in dela z njimi (Šteh in Mrvar 2011).

Pri povezovanju in sodelovanju med družino in vrtcem/šolo ima pomembno vlogo tudi interpersonalna komunikacija med starši ter vzgojitelji oz. učitelji (Lepičnik Vodopivec 1996). Interpersonalna oz. medosebna komunikacija je v najširšem pomenu definirana kot kakršnokoli verbalno ali neverbalno vedênje nekoga, ki ga v medosebnem odnosu zazna druga oseba, v ožjem smislu (bolj specifično) pa je opredeljena kot sporočilo, ki ga pošiljatelj pošlje prejemniku z namenom, da bi vplival na njegovo vedenje (Lamovec 1993).

Del komunikacije predstavlja tudi vtis, ki ga že takoj, ko starši vstopijo v vzgojno-izobraževalno institucijo, ta naredi nanje. Lahko bi rekli, da je to pravzaprav začetek komunikacije med starši in vrtcem ali šolo. Okolje vzgojno-izobraževalne ustanove samo posebi namreč zrcali vrtčevsko/šolsko ozračje, atmosfero. Drugi vtis pa običajno na starših pustijo zaposleni npr. s svojim nasmehom, izraženo ljubeznijo do dela ali nasprotno, s pomanjkanjem znanja ipd. Na starše lahko prav tako pozitivno vpliva čistoča igrišč, igralnic, razredov, razstavljeni izdelki otrok, zvoki na hodnikih itd. »Strankam prijazno« šolsko/vrtčevsko okolje reflektira, v kolikšni meri pedagoški delavci cenijo komunikacijo z družino (Graham-Clay 2005). Komunikacija med vzgojitelji/učitelji in starši je lahko enosmerna ali dvosmerna. Za enosmerno komunikacijo gre, ko želijo npr. učitelji staršem nekaj sporočiti, jih o čem obvestiti ... Na začetku leta jim lahko pošljejo predstavitevno pismo, v šoli pa jih s spričevalom obvestijo o otrokovem uspehu ... Pod enosmerno komunikacijo se uvršča tudi razredni časopis, objave, fotografije na šolski/vrtčevski spletni strani ipd. Dvosmerna komunikacija vključuje interaktivne dialoge med starši in pedagoškimi delavci. Pogovori lahko potekajo v živo, na sestankih, govornih urah, po telefonu, preko raznih organiziranih delavnic, aktivnosti, izobraževanj itd. (Graham-Clay 2005).

Da bi se starši in pedagoški delavci čim bolj uskladili v svojih pričakovanjih in podprli v svojih zahtevah, morajo razviti spoštljiv odnos, medsebojno razumevanje in zaupanje ter učinkovito

komunikacijo (Kalin in drugi 2009). Pomembni so partnerski odnosi, ki morajo biti sodelujoči in dopolnjujoči odnosi med dvema enakopravnima partnerjema – med učitelji in starši (Pšunder, 1998). Naloga vzgojno-izobraževalnih ustanov in tamkajšnjih zaposlenih je, da se dogovarjajo in komunicirajo z ogromno množico staršev, starši pa so tisti, ki imajo pravico oz. dolžnost, da svoje otroke spremljajo na njihovi poti odrasčanja in učenja (Dusi 2012). K vzpostavljanju in vzdrževanju enakovredne vloge oz. partnerskega odnosa med starši in pedagoškimi delavci lahko pripomore zavedanje, da so in eni in drugi pravzaprav strokovnjaki, le da učitelji in vzgojitelji za izobraževanje, vzgajanje, starši pa za svoje otroke. Za uspešno sodelovanje je potrebno upoštevati moč in kompetentnost enih in drugih. Pri tem pa sta zelo pomembna tudi medsebojno zaupanje in odkritost (Kalin in drugi 2009).

Vloga in kompetence pedagoškega delavca za kakovostno sodelovanje s starši

Če se navežem na prejšnje podpoglavje (Komunikacija in odnos med starši ter pedagoškimi delavci), imajo pri oblikovanju kakovostnega odnosa glavno vlogo vzgojitelji oz. učitelji s svojo celotno osebnostjo (Strle 1972). V prvi vrsti morajo imeti pedagoški delavci razvita ustrezna stališča in usvojene določene spretnosti ter znanja, saj je le tako sodelovanje med njimi in starši lahko učinkovito. Pri tem je bistvena tudi njihova naravnost do sodelovanja s starši. To pa lahko dosežejo tako, da so v medosebni komunikaciji s starši spoštljivi (vedno upoštevajo in resno vzamejo njihova mnenja), empatični (skušajo videti otrokov položaj s perspektive staršev) in pristni (imajo določeno mero samozaupanja, so odkriti, priznajo svoje napake, se ne skrivajo za »fasado« kompetentnosti). Poleg tega pa naj bi pedagoški delavci zavzeli »upajoč, a

realističen pogled na možen napredek in prognozo učenca.« (Kalin in drugi 2009, 50) To pomeni, da so optimistični in hkrati realistični glede razvoja posameznega otroka, ki ga vodijo z določeno mero senzibilnosti, ter se pri tem ne izogibajo odkritemu pogovoru z njegovimi starši. Izjemno pomembno je, da starše sprejmejo kot partnerje in enakovredne sogovornike v skupnem vzgojno-izobraževalnem delovanju ter reševanju problemov (Kalin in drugi 2009).

Dolžnost pedagoškega delavca je, da sledi določenim načelom, če želi vzpostaviti učinkovito sodelovanje s starši. Ključno je medsebojno sodelovanje in spoštovanje, upoštevati mora osebnost staršev, njihovo izobrazbo, poklice, individualne razlike med starši, njihove interese in potrebe, prav tako pa je potrebno razumeti, da so v skrbi za otroka vzgojitelji oz. učitelji in starši partnerji, ter zagotoviti vzpore za aktivno sodelovanje s starši (Kalin in drugi 2009).

Pedagoški delavci morajo imeti razvite tudi sodelovalne, organizacijske in komunikacijske spretnosti, da lahko ustrezno uporabijo svoje znanje in tako dosežejo kvalitetno sodelovanje s starši. Obvladati morajo osnovne spretnosti svetovanja in poslušanja, komunikacijske in organizacijske spretnosti za vzdrževanje stikov s starši, spretnosti asertivne komunikacije, spretnosti skupinskega vodenja ter spretnosti za vključevanje staršev v vzgojno-izobraževalne programe svojih otrok (Kalin in drugi 2009).

V knjigi *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši* je navedenih ogromno kompetenc, ki naj bi jih imeli učitelji (in tudi starši) za kakovostno sodelovanje. Učiteljeve kompetence za kvalitetno sodelovanje s starši uvrščamo med širše profesionalne kompetence. Najbolj je poudarjeno, da mora imeti pedagoški delavec nekatera znanja za uspešno sodelovanje s starši, kot so: dobro strokovno znanje, znanje s področja medosebnega

komuniciranja in andragoških načel, metod ter oblik dela z odraslimi. Izredno pomembna je torej učinkovita komunikacija, pozitivno sodelovalno ozračje, ki ga mora vzgojitelj/učitelj znati ustvariti, prav tako mora biti pedagoški delavec v sodelovanju s starši odločen, samozavesten, demokratičen in ustvarjalen, znati mora kakovostno sodelovati s starši, kar pomeni, da se jih ne izogiba, ampak jim pomaga, da so bolj vključeni v vzgojno-izobraževalno delo, sam mora skrbeti za svoje profesionalno izpopolnjevanje, zavedati se mora posledic neučinkovitosti ter slabih odnosov v sodelovanju in komunikaciji s starši itd. (Kalin in drugi 2009).

Če povzamem, seveda h kakovosti sodelovanja med starši in pedagoškimi delavci prispevajo eni in drugi, a menim, da je predvsem dolžnost učiteljev oz. vzgojiteljev, da se v sklopu svojega poklica naučijo ustreznega pristopa in tako vzpostavijo učinkovit sodelovalen odnos s starši. Proces medsebojnega sodelovanja pa lahko mnogo lažje uravnavajo, če poleg znanj obvladajo že prej omenjene spretnosti. To je namreč del učiteljeve profesionalne rasti in odgovornosti (Kalin in drugi 2009).

Oblike sodelovanja med starši in učitelji ali vzgojitelji

Pri nas, pa tudi drugod po svetu, spodbujamo različne načine sodelovanja med starši in pedagoškimi delavci, ki se prek raznolikih aktivnosti in vsebin uresničujejo skozi formalne in neformalne oblike. Med formalne oblike sodelovanja vzgojno-izobraževalnih ustanov z domom sodijo roditeljski sestanki, govorilne ure in pisna sporočila ter svet staršev. To so tiste oblike sodelovanja, ki so predpisane v zakonodaji. Medtem, pa se med neformalne oblike sodelovanja uvrščajo npr. dnevi odprtih vrat, sodelovanje na šolskih prireditvah in razstavah, vključevanje staršev v projekte, sodelovanje in pomoč pri zbiralnih akcijah v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, dnevi dejavnosti ipd. To so oblike, ki so se nekoč in se še danes razvijajo kot posledica večje odprtosti šol in vrtcev do družine oz. otrokovega doma. Neformalne oblike sodelovanja so načrtovane bolj sproščeno in staršem nudijo priložnost, da neposredno doživijo vzdušje v vrtcu/šoli, da so prisotni pri raznih dejavnostih ipd., da se med seboj spoznajo, povezujejo ... To pripomore k večjemu spoštovanju, zaupanju in sodelovanju med starši, vzgojitelji/učitelji ter otroci/učenci (Intihar in Kepec 2002).

Smernice in predlogi za kakovostno sodelovanje med starši ter VIZ ustanovami

V sklopu ene izmed raziskav¹ pri nas (med letoma 2007 in 2008) so avtorji med drugim ugotavljali tudi, kaj bi po mnenju učiteljev in staršev izboljšalo sodelovanje med njimi. To so izvedli tako, da so staršem in učiteljem posredovali vprašalnike, v katerih so bila odprta vprašanja o tej temi. Iz

njihovih odgovorov pa so nato izluščili najpogosteje omenjene predloge za izboljšanje medsebojnega sodelovanja. Tako starši kot učitelji so navedli, da bi k boljšemu sodelovanju med njimi pripomoglo ustrezno informiranje oz. dober pretok informacij. Prav tako so bili enotnega mnenja pri formalnih in neformalnih oblikah sodelovanja. Pri formalnih oblikah so omenjali, da bi bilo koristno, če bi v prihodnje določali več terminov za govorilne ure in da bi te termine govorilnih ur ter roditeljskih sestankov bolj prilagajali, starši so svetovali, da bi učitelji na teh srečanjih povedali še kaj več, ne pa samo o ocenah učencev (npr. o raznih vsebinah, o težavah, strahovih, disciplini, sodelovanju, domačem delu), da bi obstajala predavanja za starše, da bi bili pogovori organizirani bolj pogosto (npr. na 14 dni) itd. Pri neformalnih oblikah srečevanja, ki so bile tudi najpogostejši predlog učiteljev za izboljšanje sodelovanja s starši, pa so omenjali sodelovanje staršev pri pouku in druge oblike sodelovanja (npr. forumi), organizirano druženje, delavnice za starše, skupne projekte, družabne dogodke na šoli, pri katerih bi se vsi udeleženci bolje spoznali, šolo za starše, razne izlete, športne igre, izmenjavo izkušenj ipd. Najpogosteje naveden predlog za kakovostnejše sodelovanje s strani staršev je bila skrb za ustrezne medosebne odnose, spoštovanje in medsebojno poslušanje, ki se je pri učiteljih uvrstila na drugo mesto. In eni in drugi (čeprav v večjem številu starši) so na podlagi rezultatov bili mnenja, da h kvalitetnejšemu sodelovanju pripomore tudi profesionalno ravnanje učiteljev (etičnost pri delu, ustreznost izobrazba ...). Poleg tega so bili enotnega mnenja, da je potrebno za uspešno sodelovanje zagotoviti ustrezne zunanje pogoje, med katere so umestili razbremenitev staršev in pedagoških delavcev, dovolj časa, ustrezno klimo, manjše število otrok v razredu, realen pogled na svet itd. Le učitelji pa so omenili še soodgovornost staršev in realna pričakovanja (Kalin in drugi 2009).

Rezultati raziskave nakazujejo možnosti za razvijanje kakovostnejših oblik sodelovanja med pedagoškimi delavci in starši oz. med vzgojno-izobraževalno ustanovo in družino na dveh nivojih. In sicer, na ravni medosebnih odnosov, sprejemanja in spoštovanja drug drugega, ter na ravni razvijanja organizacije sodelovanja. To dvoje se povezuje, saj dobra organizacija omogoča več priložnosti za srečevanje in sodelovanje ter posledično spoznavanje in zблиževanje. Zato je priporočljivo, da se šole in vrtci usmerijo na organiziranje različnih neformalnih srečanj, ki omogočajo nadgradnjo aktivnejših in zahtevnejših načinov vključevanja staršev v vzgojno-izobraževalno delo. Pred tem pa je potrebno v okviru posameznih šol in vrtcev oblikovati še skupno vizijo medsebojnega sodelovanja na osnovi identifikacije pričakovanih staršev ter vzgojiteljev/učiteljev, kritične analize že obstoječega sodelovanja in iskanja skupnih ciljev (Kalin in drugi 2009).

¹ Raziskava je dostopna v knjigi *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši* (2009). Avtorji: Kalin, J., Resman, M., Šteh, B., Mrvar, P., Govekar-Okoliš, M. in Mažgon, J.

Predvsem pedagoški delavci in vzgojno-izobraževalne ustanove naj bi imeli v rokah iniciativo za razvijanje ter poglobljanje sodelovanja s starši, zato je pomembno, da so še posebej pozorni na mnenje staršev (t.j. da bi se dalo marsikaj izboljšati). Naloga vzgojiteljev, učiteljev, svetovalnih delavcev itd. je, da ugotovijo, kaj starše moti, s čim niso zadovoljni, kaj jih demotivira pri vzpostavljanju stikov z vrtcem ali šolo in pedagoškimi delavci ter kaj bi po njihovem mnenju bilo potrebno storiti, da bi se medsebojno sodelovanje izboljšalo. Prav tako bi bilo koristno, če bi se več pozornosti posvetilo t. i. »procesnemu« oz. sprotnemu in preventivnemu sodelovanju. Pri tem pa bi zagotovo morala že zakonodaja predvidevati več časa za sodelovanje staršev z vzgojitelji oz. učitelji, saj dandanes v mnogo primerih to zaradi različnih razlogov žal ni mogoče. Vzgojno-izobraževalne institucije bi poleg tega morale poskrbeti za boljšo informiranost staršev o načrtih dela, še posebej o dejavnostih in možnostih, kamor bi se starši lahko prostovoljno vključevali, saj rezultati raziskave kažejo, da veliko staršev sploh ne ve, da imajo npr. na šolah razvite neformalne oblike sodelovanja (Kalin in drugi 2009).

Tu je smiselno navesti tudi nekatere že prej omenjene kompetence in spretnosti, ki jih morajo imeti pedagoški delavci za vzpostavitev kvalitetnega sodelovanja s starši. Učitelji oz. vzgojitelji lahko mnogo lažje uravnavajo proces medsebojnega sodelovanja in fleksibilno iščejo nove poti učinkovitega sodelovanja s starši, če poleg konkretnih znanj obvladajo tudi sodelovalne, komunikacijske in organizacijske spretnosti. Predvsem so ugotovitve raziskave pokazale, da gre za veliko potrebo po spretnostih svetovanja, poslušanja in asertivnosti (Kalin in drugi 2009).

Prav tako na podlagi te raziskave svetujejo še, da bi bilo potrebno načrtno in sistematično delo učitelja ob pojasnjevanju staršem, kakšen je pomen priprav na pouk za otroka ter kaj pravzaprav so te priprave. V vzgojno-izobraževalnih institucijah pa bi bilo zelo koristno poiskati oblike oz. načine sodelovanja, ki bodo ustrezali potrebam različnih staršev. Smiselno bi bilo ponuditi raznolike oblike vzdrževanja stikov in sodelovanja, saj je tako nagovorjeno večje število staršev (Kalin in drugi 2009).

Za bolj učinkovite in kakovostne načine ter oblike sodelovanja s starši se pedagoški delavci običajno odločajo sami, kar je odvisno od njihovih izkušenj, znanja in iznajdljivosti. Zato bi bilo pomembno, kot je pokazala raziskava, vzgojiteljem in učiteljem pomagati tudi z občasnimi delavnicami, raznimi izobraževanji ter strokovnimi srečanji, kjer bi pridobili manjkajoča znanja in izkušnje (Kalin in drugi 2009).

Zaključek

Nekoč starši in pedagoški delavci niso bili ravno naklonjeni medsebojnemu sodelovanju. Zaradi nasprotujočih si mnenj je med njimi pogosto

prihajalo do konfliktov, odnosi pa so bili togi in uradni. Kmalu pa so se na to odzvali pisci različnih člankov, ki so starše spodbujali, da bi pričeli sodelovati s šolo in vrtcem. Tako se je sčasoma začelo sodelovanje med starši in učitelji oz. vzgojitelji, ki naj bi trajalo še danes. A žal se tudi dandanes pojavljajo mnoga nesoglasja med domom in vzgojno-izobraževalnimi institucijami. Pri tem imajo zelo pomembno vlogo posameznikova pričakovanja, stališča, pretekle izkušnje itd. Prav tako je ključna ustreznost interpersonalna komunikacija. Da bi bili odnosi kakovostni in komunikacija uspešna, pa morajo nekaj v tej smeri narediti tako starši kot tudi pedagoški delavci. A vendar imajo pri oblikovanju kvalitetnih odnosov in spodbujanju medsebojnega sodelovanja glavno vlogo učitelji oz. vzgojitelji, saj je to del njihove profesionalne rasti ter odgovornosti. Za to pa morajo imeti ustreznost znanja in spretnosti. Vedeti je potrebno tudi, da obstaja več različnih oblik sodelovanja med starši in pedagoškimi delavci – to so formalne in neformalne oblike. Formalne so tiste oblike sodelovanja, ki so predpisane v zakonodaji, neformalne pa oblike sodelovanja, ki se razvijajo kot posledica večje odprtosti šol in vrtcev do otrokove družine. V članku je bilo podanih nekaj smernic in predlogov za kakovostnejše sodelovanje med domom in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami na podlagi ene izmed raziskav v Sloveniji, vendar v literaturi lahko najdemo še ogromno drugih nasvetov.

Sodelovanje med starši in pedagoškimi delavci je koristno oz. pomembno za vse deležnike procesa, predvsem pa za učence. Da je otrok uspešen, njegovo okolje pa sodelovalno naravnano, naj bi bil namreč cilj vseh.

Viri in literatura

- Dusi, P. (2012): The family-school relationships in Europe. *CEPS journal*, let. 2 (št. 1): str. 13-33. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-8ROFHERU/d81ad5e0-aaee-4a3a-9b75-45558d2fe8f3/PDF>
- Graham-Clay, S. (2005): Communicating with Parents: Strategies for Teachers. *School Community Journal*, str. 117-129. Lincoln: Academic Development Institute. Dostopno na: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ794819.pdf>
- Intihar, D. in Kepec, M. (2002): *Partnerstvo med šolo in domom: Priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Kalin, J., Resman, M., Šteh, B., Mrvar, P., Govekar-Okoliš, M. in Mažgon, J. (2009): *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Lamovec, T. (1993): *Spretnosti v medosebnih odnosih*. Ljubljana: Zavod za produktivnost dela. Center za psihodiagnostična sredstva.
- Lepičnik Vodopivec, J. (1996): *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Lepičnik Vodopivec, J. (2012): *Teorija in praksa sodelovanja s starši*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Peček, M. (1998): *Avtonomnost učiteljev nekdaj in sedaj*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Pšunder, M. (1998): *Kaj bi učitelji in starši še lahko vedeli?* Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Strle, V. (1972): *Učitelji in starši*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Šteh, B. in Mrvar, P. (2011): Stališča in pričakovanja učiteljev, svetovalnih delavcev in staršev drug do drugega v kontekstu sodelovanja med šolo in domom. *Psihološka obzorja*, let. 20 (št. 1): str. 17–41.